

ARCHIWISTA

BIULETYN KWARTALNY

Stowarzyszenia Archiwistów Polskich

Rok VIII

Nr 1 (28)

WARSZAWA

styczeń-marzec

1972

REDAGUJE ZESPÓŁ

Andrzej Igielski, Zygmunt Kolankowski (redaktor), Regina Piechota,
Bolesław Woszczyński (sekretarz redakcji)

Adres Redakcji: Archiwum PAN, Warszawa, Nowy Świat 72, pok. 8

Od Redakcji

Dwie absolwentki pierwszej promocji Pomaturalnego Studium Archiwistyki w Warszawie jako temat swej pracy dyplomowej obrały zagadnienie organizacji i pracy Archiwum Wytwórni Filmów Dokumentalnych w Warszawie. Z uwagi na stałe zainteresowanie Stowarzyszenia pracą Studium Archiwistyki z jednej, a na interesujący temat z drugiej strony, Redakcja podjęła inicjatywę ogłoszenia opracowania, po dokonaniu pewnych skrótów oraz po podzieleniu go na dwie części, z których pierwszą ogłasza się poniżej.

Ewa Ferency i Ewa Wartalska
Warszawa

Organizacja i metody pracy Archiwum Filmowego
przy Wytwórni Filmów Dokumentalnych w Warszawie

W s t ę p

W czerwcu 1943 r. przy I Warszawskiej Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki powstała organizacja filmowa zrzeszająca polskich operatorów. Była to Czołówka Filmowa Wojska Polskiego, działająca do 1945 r. Obok filmów frontowych m.in. spod Lenino, nakręciła ona szereg reportaży z życia obozowego polskich żołnierzy. Po wyzwoleniu Czołówka osiadła w Lublinie, gdzie jeszcze w tym samym roku została przekształcona na Wytwórnę Filmową Wojska Polskiego, która

następnie przeniosła swą siedzibę do Łodzi. Tu był pierwszy ośrodek odradzającego się przemysłu filmowego. Wytwórnia Filmowa działała bardzo krótko. Już w listopadzie 1945 r. nastąpiła reorganizacja, w wyniku której powstało Przedsiębiorstwo "Film Polski", z siedzibą w Łodzi. Do zadań nowo powstałej jednostki należała produkcja filmów oświatowych, dokumentalnych i fabularnych. W 1947 r. powstała Wytwórnia Filmów Dokumentalnych. Została ona utworzona przez Polską Kronikę Filmową, która weszła w skład Wytwórni, jako jeden z jej działów.

Jednocześnie z powołaniem do życia Wytwórni zostało utworzone archiwum WFD. Początkowo archiwum dysponowało małym magazynem bez klimatyzacji i wentylacji. W 1957 r. został oddany do użytku nowy skarbiec, odpowiadający konstrukcją i usytuowaniem wszystkim wymogom stawianym takim obiektom. W miarę powiększania się zbiorów, w których najstarszym materiałem był film "Przysięgamy ziemi polskiej" A. Forda z 1943 r., następuje również rozwój archiwum. Przez cały ten czas są prowadzone prace nad uporządkowaniem zbiorów filmowych. I tak w latach 1955-57 prowadzone były ostatnie prace nad porządkowaniem, regenerowaniem i łączeniem materiałów filmowych, a od 1957 r. archiwum przystąpiło do sporządzania katalogów. Katalogi te są uzupełniane na bieżąco.

Obecnie są już opracowane wszystkie stare materiały filmowe, a nowo napływające opracowuje się natychmiast po ich przyjeździe do archiwum, bądź zależnie od ilości wpływających materiałów z opóźnieniem jedno lub dwumiesięcznym.

Organizacja i zadania WFD

Dyrektorowi kierującemu całością prac WFD podlegają dwa piony - pion zarządu i pion produkcji. W skład pierwszego wchodzi m.in. archiwum, dwie redakcje programowe, działy finansowe, księgowości itp. Drugi pion dzieli się na takie wydziały i działy jak dział mechaniczny, główne-

go energetyka, dział pomocniczo-produkcyjny /zajmujący się obróbką taśmy/.

Zadania WFD można podzielić na podstawowe i uboczne. Do produkcji podstawowej, która jest zawsze uwzględniana w planie finansowym i ilościowym, należy produkcja: a/ filmów dokumentalnych, b/ kronik, c/ filmów na zamówienie TV. Natomiast produkcja uboczna to usługi dla wszelkiego rodzaju przedsiębiorstw filmowych lub instytucji powiązanych z filmem.

Archiwum Filmowe WFD

Wydział Archiwum gromadzi, ewidencjonuje, konserwuje, regeneruje oraz kataloguje zbiory filmowe stanowiące własność WFD, a pochodzące z produkcji WFD, z wymiany zagranicznej Polskiej Kroniki Filmowej, z zakupów archiwum za granicą i w kraju. Gromadzone zbiory udostępniane są na przeglądy zarówno zainteresowanym instytucjom jak i osobom prywatnym. Wydział świadczy też usługi przy produkcji filmów montażowych, wybierając, wyznaczając i kierując do WOT materiały archiwalne, dla produkcji własnej WFD, dla TV, Czołówki, WFD, Wytwórni Filmów Fabularnych i na eksport za pośrednictwem Filmu Polskiego. Oprócz tego Wydział ten przygotowuje, montuje, synchronizuje materiały filmowe, tematy krajowe i zagraniczne dla redakcji i montaźni PKF, przyjmuje i opisuje materiały zdjęciowe w toku produkcji wpływające z WOT do filmów WFD, fabularnych, telewizyjnych i zleceńowych. Wydział archiwum dzieli się na jedną pracownię, dwa oddziały, trzy samodzielne komórki podległe bezpośrednio kierownikowi tego Wydziału. Są to: Pracownia konserwacji taśmy filmowej, /konserwatornia negatywowa i pozytywowa/, oddział sporządzania katalogów i wybierania materiałów archiwalnych na zamówienie; komórka ewidencji i rejestracji nowowpływających materiałów; komórka przygotowawcza tematów PKF /tematoteka krajowa i zagraniczna/; dyspozytornia i wypożyczalnia materiałów; oddział magazynów.

Filmy gromadzi się w archiwach dla ich wartości artystycznej lub dla ich wartości historycznej.

Filmy gromadzone z pierwszego powodu, to głównie te, które powstały z wewnętrznej potrzeby tworzenia człowieka-artysty, które narodziły się w wyobraźni twórców już na długo przed nakręceniem. Filmy gromadzone dla wartości historycznych to głównie te, które są relacją, odtworzeniem dokładnym rzeczywistych zdarzeń i dzięki temu są źródłem wiedzy o świecie i ludziach.

Dokumentalne filmy są bogate w wartości historyczne. Jeżeli są dobrze zrobione mogą być cenne również z artystycznego punktu widzenia.

Rola kamery filmowej jako "świadka zdarzeń", jako "wszędobylskiego oka" ciągle wzrasta. Stwierdzić chyba można, iż film jest najpełniejszym dokumentem jaki do tej pory udało się stworzyć.

Archiwum Filmowe przy Wytwórni Filmów Dokumentalnych /WFD/ w Warszawie jest archiwum produkcyjnym będącym na usługach WFD i jako takie spełnia rolę archiwum zakładowego jako komórka podporządkowana WFD. Oprócz tego archiwum skupując, zbierając i poszukując w kraju i za granicą interesujących materiałów filmowych spełnia zadania "samodzielnego organizmu"¹.

Zasób Archiwum ciągle się powiększa. Nowe pozycje wpływają dzięki: produkcji własnej WFD /cała produkcja filmowa trafia do Archiwum/, zakupom ciekawych materiałów za granicą, zakupom od osób prywatnych, darowiznom, wymianie międzyarchiwalnej².

¹ Kierownik Archiwum stara się uzupełniać zasób. W tym roku na przykład nie było w Archiwum wystarczających materiałów dotyczących Torunia i Bydgoszczy. Na polecenie Kierownika Archiwum nakręcono potrzebne filmy.

² Archiwum prowadzi wymianę dwojakiego rodzaju. Polska kronika Filmowa utrzymuje stałą wymianę z 40 krajami. Stanowi to główne źródło materiału współczesnego /poza zdjęciami własnych operatorów/. Ponadto Archiwum współpracuje z archiwami Czechosłowacji, NRD, NRF, Węgier i ZSRR na zasadzie wymiany bezdewizowej.

Zasób Archiwum Filmowego WFD

W skład zasobu Archiwum wchodzi przede wszystkim własne filmy poczynając od "Przysięgamy ziemi polskiej" z 1943 roku, magazynów "Polska Walcząca" i filmów Czołówki Filmowej WP, która była zaczątkiem Wytwórni. Następnie w Archiwum znajduje się Polska Kronika Filmowa, której zgromadziło się około 1500 wydań³. Ponadto w magazynach Archiwum znajduje się wiele przedwojennych polskich filmów dokumentalnych, kroniki PAT-a, wojenne kroniki niemieckie, kroniki Generalgouvernement, hitlerowskie filmy wojenne jak "Feuertaufe" oraz "Feldzug in Polen" o napaści na Polskę.

Od Władysława Wajsmiana z Chicago, który przez wiele lat prowadził polonijne biuro wynajmu filmów, Archiwum zakupiło trochę filmów z okresu dwudziestolecia międzywojennego oraz materiały dotyczące szlaku bojowego żołnierzy polskich na Zachodzie.

Z archiwów radzieckich otrzymało Archiwum bardzo cenne polonica, m.in. o podpisaniu układu z ZSRR w 1941 r., tworzeniu armii Andersa oraz o działaniach Wojska Polskiego, nie sfilmowanych przez operatorów Czołówki.

Bardzo cennymi materiałami zabezpieczonymi w Archiwum są materiały z Powstania Warszawskiego⁴.

Każdy etap rozwoju Polski w ciągu 25-lecia jest udokumentowany w Archiwum. Jest także sporo materiałów ze świata obrazujących problemy polityczne, obyczajowe i kulturalne.

W sumie zbiory Archiwum ważą około 350 ton i liczą około 50 tys. kilometrów taśmy.

³ Produkcję PKF rozpoczęto w 1945 r. Do 1956 r. wychodziła jedna kronika tygodniowo, od 1957 r. produkuje się dwie /wydanie A i B/.

⁴ Wykorzystał je w szerokim zakresie reż. Roman Wionczek w filmie "63 dni".

Selekcja materiałów filmowych

Przy produkcji filmowej zużywa się kilometry taśmy. Z tego bogatego materiału do przechowania może czasami przejść tylko kilka metrów taśmy z interesującymi zdjęciami /np. ciekawe ujęcia/.

W Wydziale Archiwalnym nie ma Komisji, której zadaniem byłaby kwalifikacja wartości materiałów filmowych. Tematy kronikalne, tak krajowe jak i zagraniczne, kwalifikuje na przechowanie Redakcja Kroniki oraz Zespół Redaktorów Archiwum, co następnie podlega zaakceptowaniu przez Kierownika. Materiały filmowe z produkcji własnej WFD są oceniane w toku ich produkcji i do Archiwum wpływają te, które powinny być przechowywane. Przy zakupach pomocną jest Komisja Oceny i Wyceny Materiałów Filmowych. W jej skład wchodzi: kierownik Redakcji Programów, 2 reżyserów, 2 operatorów, prawnik i kierownik Archiwum. Zadaniem Komisji jest zdecydowanie czy oferowany materiał filmowy jest wart zakupu i ile można za niego zapłacić.

Z produkcji bieżącej przechowuje się w Archiwum negatyw, wzorcową kopię roboczą⁵, wartościowe a niewykorzystane jeszcze "odrzuty"⁶ oraz nagrania dźwięku. Do każdego filmu robione są tzw. materiały bezpieczeństwa - kontrnegatyw i dwie kopie lawendowe, których nie używa się do robienia kopii, a które służą do odtwarzania materiałów wyjściowych.

Cały materiał nagromadzony w Archiwum można podzielić na trzy grupy: materiały wyjściowe - materiały obrabiane, przeznaczone do reprodukcji /kopiowania/, materiały bez-

⁵ Najlepsza z wykonanych kopii służąca za wzór do montowania następnych kopii.

⁶ Do produkcji filmów nie zużywa się całego materiału wykonanego w toku produkcji.

pieczeństwa - używane tylko w razie zniszczenia innych materiałów, materiały pokazowe - tzw. kopie ekranowe, przeznaczone do rozpowszechniania.

Magazyny filmowe

W magazynach filmowych obok filmów zarówno pełnometrażowych jak i krótkometrażowych przechowuje się wszystkie niewykorzystane materiały filmowe przedstawiające pewną wartość lub mogące przedstawiać ją w przyszłości.

Warunkiem przekazania materiału do archiwów filmowych jest jego dobra jakość fotograficzna; wyjątek stanowią natomiast, bez względu na jakość, ujęcia będące niezbędną częścią jakiejś sekwencji lub ujęcia niepowtarzalne. Filmy magazynuje się najczęściej jako negatywy i lawendy, a więc w postaci stosunkowo rzadko używanych wersji filmu. Wyjątek stanowią kopie filmów tzw. unikalnych.

Odmienne przedstawia się sprawa zawartości magazynów Wytwórni Filmów Dokumentalnych. Jak sama nazwa instytucji wskazuje, w wyniku jej działalności powstają głównie filmy dokumentalne, a więc filmy krótko i średnio metrażowe, stanowiące 3/4 przechowywanych materiałów. Filmy pełnometrażowe trafiają do magazynu Wytwórni tylko w tym wypadku, jeżeli były obrabiane w zakładowym laboratorium. Np. film "Popioły", którego właściwe miejsce powinno być w archiwum filmów pełnometrażowych znajduje się w WFD.

Filmy w magazynie WFD przechowywane są na taśmie o podłożu nitrocelulozowym /tzw. łatwopalnym/ i na taśmie o podłożu acetocelulozowym /tzw. trudnopalnym/ natomiast w zagranicznych magazynach materiały filmowe przechowywane są wyłącznie na taśmie aceto.

Obecnie nie produkuje się już filmów o podłożu łatwopalnym. W zasadzie taśmę filmową nitro produkowano do 1930 r. W Polsce istnieje zakaz stosowania tej taśmy, obowiązujący od 1955 r., tj. od pożaru w objazdowym kinie w Wielopolu.

Po tym wypadku stopniowo, w miarę możliwości wycofywano z obiegu filmy o podłożu łatwopalnym, po uprzednim ich przeniesieniu na taśmę aceto, a następnie niszczone. Pomimo, że od tej pory minęło już kilkanaście lat w magazynach polskich znajduje się nadal bardzo dużo filmów o podłożu nitro. Fakt ten komplikuje przechowywanie filmów. Taśma łatwopalna jest nie tylko szkodliwa dla ludzi, ale i niebezpieczna dla taśmy aceto, ze względu na wydzielanie szkodliwych gazów i łatwopalność. Dlatego obie te taśmy nie powinny być przechowywane razem, a magazyny, w których mieszczą się materiały nitro, powinny być zlokalizowane w znacznej odległości od pozostałych budynków /ze względu na możliwość pożaru, wybuchu itp./.

Tereny powstałej w 1949 r. WFD, a wraz z nimi magazyn filmowy zostały usytuowane w dzielnicy będącej w ówczesnym okresie na peryferiach Warszawy. Z czasem, w miarę rozwoju stolicy, odległość między względnie spokojną ulicą, a centrum Warszawy zmniejszała się coraz bardziej. Wokół Wytwórni powstało nowe osiedle, ale ulica Chełmska, przy której właśnie mieści się Wytwórnia nadal nie jest specjalnie ruchliwa.

Odległość pomiędzy magazynem, a budynkami jest zgodna z normą - wynosi ona nieco więcej niż obowiązujące 150 m. Obecnie /1971/ projektowany jest nowy bunkier, który zostanie oddany do użytku dopiero za dobrych kilka lat.

Magazyn WFD jest budynkiem typu naziemnego z urządzeniami pełnej automatycznej klimatyzacji. Jako przeznaczony do wspólnego przechowywania taśmy łatwo- i trudno- palnej jest obiektem parterowym, bez strychu i podpiwniczenia.

Pojemność magazynu jest również zgodna z obowiązującymi w tym zakresie przepisami /niewiele ponad 100 ton/.

Magazyn jest budynkiem o konstrukcji ceglanej odporności ogniowej klasy A /tzn. odporność ogniowa elementu nie mniejsza niż 3 godziny/.

Magazyn ten dzieli ściana /biegnąca wzdłuż budynku/ o odporności ogniowej również klasy A na dwie całkowicie odizolowane od siebie części - "dwa odrębne magazyny". W każdym z tych magazynów mieści się 18 boksów. Są one usytuowane w ten sposób, że boksy jednego i drugiego magazynu przylegają do siebie. Boksy, w rzędzie, są oddzielone jeden od drugiego ognioodpornymi ścianami. Ściany te są wyprowadzone 60 cm ponad "normalny" dach pokryty papą smołową, a będący osłoną korytarzy. W ten sposób powstał drugi dach, będący jedynie pokryciem boków. Dach ten ma z boku małe okna, doprowadzające trochę światła do poszczególnych komór.

Dwa główne korytarze biegnące wzdłuż magazynu są podzielone na trzy odcinki obejmujące po 6 boksów. Odcinki łączą drzwi azbestowe, obite blachą, znajdujące się w grubej ognioodpornej ścianie. Szerokość korytarzy równa jest 1,5 m, a szerokość przejść pomocniczych w komorach - 80 cm. Korytarz jest zarazem drogą ewakuacyjną. Z każdego z trzech odcinków korytarza prowadzą drzwi na zewnątrz. W każdym z tych odcinków znajdują się okna. Są one zabezpieczone siatką umieszczoną pomiędzy szybami. Umożliwia to otwarcie okna razem z siatką, która jest konieczna z tego względu, że budynek jest niski, a tym samym okna korytarza znajdują się tuż nad ziemią, tak że przedostanie się tą drogą do magazynu nie przedstawiałoby żadnych specjalnych trudności.

Podłoga w boksach jest kamienna, gładka, bez żadnych szpar i dziur. Magazyn Wytwórni jest najlepszym, zarówno pod względem konstrukcji, jak i wyposażenia, archiwum filmowym w Polsce.

Porównując warunki i wyposażenie klimatyzacyjne magazynów filmowych innych państw z magazynem WFD stwierdzić można, że urządzenia WFD w niczym nie ustępują zagranicznym. Obok urządzeń pełnej automatycznej klimatyzacji w głównej ścianie działowej zainstalowana jest wentylacja nawiewno-wywiewna.

Klimatyzacja bunkra Wytwórni jest bardzo dobra i dokładna; w pomieszczeniach nie czuć najmniejszego zapachu gazów wydzielanych przez taśmę. Powietrze jest czyste i świeże.

W magazynie Wytwórni temperatura waha się w granicach $+10 + 12^{\circ}\text{C}$, a wilgotność względna powietrza równa 50-60%. Oczywiście, im niższa temperatura, tym lepsza dla przechowywanych materiałów. Jednak warunki panujące w skarbcu WFD podyktowane są charakterem archiwum. Należy pamiętać, że archiwum WFD to archiwum produkcyjne, a więc przechowywane materiały muszą być natychmiast udostępnione zainteresowanej osobie czy instytucji. Niższa temperatura uniemożliwiałaby szybkie przetransportowanie materiałów ze skarbca do archiwum, udostępnienie ich, materiały te musiałyby przejść przedtem proces klimatyzacji trwający 24 godziny. Temperatura i wilgotność kontrolowane są dwa razy dziennie w określonych godzinach /rano i pod koniec pracy/.

Zabezpieczeniem przed nadmiernym promieniowaniem słonecznym są szyby okien wprowadzających światło do poszczególnych komór. Szyby te są ze szkła matowego. Ściany wewnątrz i dach wymalowane są białą farbą, przez co zostaje zmniejszona absorpcja ciepła.

Zabezpieczenie przed światłem sztucznym - wszystkie lampy znajdują się w hermetycznych zamknięciach. Materiały w pudłach układane są w odległości 1 metra /to minimum/ od światła elektrycznego. Przed opuszczeniem boksu przez pracowników światło musi być wygaszone.

Zabezpieczenie przed kradzieżą - okna wychodzące na korytarz opatrzone są siatką drucianą. Drzwi będące wyjściami ewakuacyjnymi są zabezpieczone. Na pasku papieru podawana jest data założenia, codziennie w określonej porze dnia, ktoś z personelu archiwum sprawdza drzwi oraz pieczęcie. Ponadto cały teren jest otoczony parkanem, a przejście strzeżone przez strażnika, który wpuszcza osoby nie pracujące w bunkrze tylko za okazaniem przepustek.

Zabezpieczenie przeciwpożarowe zapewniają dobre warunki magazynowania, wykonanie urządzeń elektrycznych i instalacji przeciwwybuchowych, zakaz składowania na terenie magazynu jakichkolwiek materiałów łatwopalnych /papier, szmaty itp./ oraz przedmiotów niekoniecznych dla archiwizowania taśm filmowych, dobry system alarmowy. Fachowe szkolenie pracowników magazynu przez przedstawiciela straży pożarnej odbywa się raz na miesiąc.

Dodatkowym zabezpieczeniem przeciwpożarowym jest lekka konstrukcja dachu skarbca, który w razie silnego pożaru czy eksplozji zostanie wysadzony.

Z czteroosobowego personelu magazynu zawsze dwie są na miejscu stanowiąc "straż przednią". Zabezpieczenie sąsiednich budynków daje otoczenie magazynu wałem ziemnym, którego zadaniem jest skierowanie ewent. wybuchu w górę, a nie na boki.

Każdy boks ma własną gaśnicę pianową, umieszczoną przy drzwiach, na zewnątrz komory; istnieją też hydranty wewnętrzne umożliwiające podanie dwóch prądów wody. Zarówno sprzęt przeciwpożarowy jak i urządzenie elektryczne i przewody są kontrolowane co jakiś czas z udziałem przedstawicieli straży pożarnej.

Transport zewnętrzny odbywa się za pomocą małego wózka akumulatorowego, wewnętrzny zaś również za pomocą wózka, którym można przewozić jednorazowo 5-7 pudeł w pozycji poziomej.

W boksach magazynowane są razem filmy czarno-białe, barwne oraz filmy i taśmy magnetyczne.

Filmy kolorowe są przechowywane bądź w barwach oryginalnych, bądź wykonywane są z nich wyciągi barwne, bądź przekopowywane są na czarno-białą trudnopalną taśmę. Wyciągi te są przechowywane tak samo jak wszystkie inne filmy na podłożu acetocelulozowym.

Filmy i taśmy magnetyczne obowiązują takie same zasady przechowywania jak wszystkie materiały trudnopalne.

Z filmami i taśmami magnetycznymi należy się obchodzić bardzo ostrożnie, tak aby nie dopuścić do skasowania zapisu dźwięku, którego utrwalenie jest niemożliwe. Przede wszystkim taśmy magnetyczne zabezpieczane są przed działaniem pól elektromagnetycznych.

W każdej komorze umieszczone są przyrządy notujące temperaturę i wilgotność - termometry i hydrografy. Boksy wyposażone są w lekkie metalowe regały, na których pudła układane są poziomo. Regały ustawione są w odległości 10 cm od ściany, przy czym odległość pierwszej warstwy pudeł od podłogi równa jest 30 cm, a górnej od sufitu 20 cm. Wysokość regału dochodzi do dwóch metrów.

Przygotowanie filmów do magazynowania

Przed pakowaniem filmy dzielone są na eksploatacyjne i archiwalne, ponieważ materiały te ze względu na swoje przeznaczenie są przechowywane oddzielnie. Potem zarówno filmy archiwalne jak i eksploatacyjne sprawdzane są na palność podłoża, a następnie poddawane przeglądowi technicznemu i jeżeli zajdzie potrzeba naprawie.

Materiały filmowe przeznaczone do magazynowania zapatrywane są w świadectwo producenta określające zawartość tiosiarczanu sodu zgodnie z normą PN-68/8234-03. Według niej maksymalna zawartość tego związku powinna wynosić nie więcej jak $0,0004 \text{ mg/cm}^2$. Jeżeli okaże się, że taśma zawiera więcej tiosiarczanu, niż jest to przewidziane w normie, wtedy należy ją przepłukać w celu usunięcia nadmiernej zawartości tego związku. Zamiast przepłukiwać można taśmę przekopiować.

Filmy pakowane są w pudła w laboratorium, w zwykłej temperaturze. Przed włożeniem do pudła taśmy filmowe eksploatacyjne i archiwalne nawijane są na szpule ze sztucznego tworzywa o średnicy 5 cm. Materiał eksploatacyjny nawijany jest emulsją do wewnątrz, archiwalny emulsją na zewnątrz. Następnie filmy pakowane są w "ochraniacze" przed

kurzem. Dla taśmy aceto takim zabezpieczeniem jest worek plastikowy, natomiast materiały nitrocelulozowe umieszczają się bezpośrednio w pudłach. Pudła, w których przechowywane są taśmy filmowe są odporne na działanie par tlenków azotu, innych gazów i rdzy.

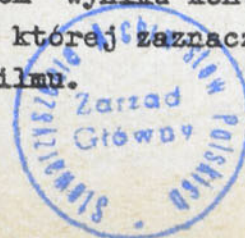
W okresie międzywojennym, w celu zachowania elastyczności taśmy, do pudełka wkładano kamforę. W latach 1920-1939 film wyświetlano do dziesięciu razy dziennie przy czym wskutek ciepła wydzielanego przy projekcji stawał się on zbyt suchy. Po wojnie zaniechano pakowania kamfory do pudeł z materiałami filmowymi, ponieważ okazało się, że nie jest to właściwy środek zabezpieczenia elastyczności taśmy.

Po włożeniu materiałów aceto do pudła, pudło to zostaje oklejone dokładnie taśmą izolacyjną. Natomiast pudła z materiałami łatwopalnymi nie mogą być uszczelniane. Taśma izolacyjna musi spełniać kilka warunków: a/ nie przepuszczać wilgoci, b/ być giętka i elastyczna /aby uszczelnienie było skuteczne/, c/ zachowywać właściwości klejące przez co najmniej 5 lat. Przy każdorazowym otwarciu pudełka stara taśma jest wymieniana na nową, jak również przy każdym stwierdzeniu zużycia.

Na boku pudła, zwróconym w kierunku przejścia, obok kolejnego numeru, wypisany jest znak określający rodzaj podłoża taśmy.

Co jakiś czas, minimum raz na dwa lata, dokonywany jest przegląd przechowywanych materiałów. Taśma jest przewijana, regenerowana i ewentualnie kopiowana. Materiały filmowe na podłożu acetocelulozowym wykazujące zaawansowany rozkład są wyłączone z magazynowania i przekopiowywane.

Materiały będące w obiegu kontroluje się natychmiast po powrocie do archiwum. Pracownia konserwatorska prowadzi kartotekę techniczną ze wszystkimi danymi technicznymi filmu wraz z podaniem wyniku kontroli, a dyspozytornia - kartotekę magazynu, w której zaznaczane jest aktualne miejsce przechowywania filmu.

Maria Żuchowska
Katowice

Problem zwrotu dokumentów z archiwum zakładowego
/Z doświadczeń pracy archiwum Śląskiej Akademii Medycznej/

Dziekanat uczelni gromadzi trzy rodzaje akt studenckich:

- 1/ akta kandydatów na studia przechowywane przez okres 5 lat/,
- 2/ akta studentów skreślonych z listy studentów na podstawie dyscypliny studiów bądź też przeniesionych na inne uczelnie /w tej grupie brak jest w wykazie akt czasokresu przechowywania, niemniej zachodzi potrzeba dłuższego przechowywania/,
- 3/ akta studentów, którzy ukończyli studia /przechowywane przez okres 70 lat/.

Wszystkie trzy rodzaje akt zawierają dokumentację egzaminów i szkolenia, która stanowi własność uczelni oraz dokumenty osobiste studentów, które podlegają zwrotowi po ich wykorzystaniu. Dokumentami osobistymi studenta są: świadectwo dojrzałości, metryka urodzenia, opinie wydane studentowi przez zakłady pracy lub organizacje młodzieżowe, fotografie itp.

Zadajemy sobie teraz pytanie, kiedy i w jaki sposób należy zwrócić właścicielowi dokumentację stanowiącą jego własność oraz jak zwrot ten w praktyce przebiega i na ja-

kie trudności napotykają tutaj strony. Odpowiemy na te pytania według wyżej podanego układu akt studenckich.

Ad 1: a/ Akta kandydatów przyjętych - odkłada się do albumów, nadaje numer i gromadzi się dalsze dokumenty, w tym przypadku dotyczące toku studiów.

b/ Z akt kandydatów nie przyjętych wyłącza się dokumenty osobiste i przekazuje pocztą za dowodem doręczenia adresatowi, względnie osobiście o ile sam zgłosi się.

Ad 2: a/ Z akt studenta skreślonego z listy studentów dokumenty osobiste zwraca się, o ile student przedłoży kartę obiegową wykazującą, że nie ma on zobowiązań materialnych w stosunku do opuszczanej przez niego uczelni.

b/ Akta studentów przeniesionych - przekazuje się uczelni, do której student przenosi się.

Ad 3: Z akt studentów, którzy ukończyli studia przy odbiorze dyplomów wyłącza się świadectwo dojrzałości, metrykę urodzenia, indeks, ewentualnie akt małżeństwa i inne dokumenty osobiste i o ile absolwent przedłożył kartę obiegową całkowicie wypełnioną podpisami komórek organizacyjnych uczelni, dokumenty te zwraca się studentowi osobiście lub w razie potrzeby inaczej, za dowodem doręczenia.

W przypadku, gdy student lub absolwent zalega ze zwrotem np. książek w bibliotece lub innej własności uczelni i nie przedłożył karty obiegowej - dziekanat zatrzymuje dokumenty osobiste /z wyjątkiem dyplomu/ tak długo dopóki absolwent nie ureguje należności.

Dokumenty osobiste wydaje w zasadzie dziekanat. Z chwilą przekazania akt do archiwum siłą faktu wydawanie dokumentów przechodzi na archiwistę, który również winien zwracać uwagę na dostarczenie karty obiegowej z pełną liczbą podpisów i pieczęci komórek organizacyjnych oraz na potwierdzenie odbioru wydanych dokumentów.

Sprawa wydaje się prosta, lecz w niektórych uczelniach zalega poważna liczba nie zwróconych dokumentów. Przyczyny tego warto omówić.

Uczelnie próbując kontaktować się z byłymi wychowankami piszą na posiadane w aktach adresy, przy czym duży procent listów wraca z adnotacją poczty: "adresat nieznany", "adresat wyjechał za granicę" itp. Około 50% osób reaguje na wezwanie i odbiera dokumenty lub prosi o ich przesłanie. Ale w tych przypadkach nie ma już mowy przeważnie o karcie obiegowej, na którą dziekanat kładzie nacisk. Dlatego należałoby postulować, aby każdy student odchodzący z uczelni był dokładnie uświadomiony o absolutnej konieczności odebrania wszystkich swoich osobistych dokumentów w drodze wymiany za kartę obiegową oraz uregulowania zobowiązań np. w terminie jednego roku, w przeciwnym przypadku dokumentów nie może otrzymać.

Zdarza się często, że były student wiele lat po ukończeniu studiów, dopingowany przez zatrudniający go zakład pracy o dostarczenie świadectwa dojrzałości, sam zwraca się drogą korespondencji o przekazanie żadanego dokumentu. I wówczas nie ma żadnej możliwości sprawdzenia zadłużeń byłego studenta wobec uczelni. Dotyczy to przede wszystkim studentów, którzy nie kończą studiów w danej uczelni z uwagi bądź na słabe wyniki nauki bądź też na przejście do innej uczelni.

W przypadku absolwentów sprawa przedstawia się zupełnie inaczej. Absolwentom zależy na otrzymaniu dyplomów, które są niezbędnie potrzebne do pracy, jaką winni w krótkim czasie po ukończeniu studiów podjąć oraz z uwagi na własne zadowolenie posiadania zewnętrznej oznaki kilkuletniego wysiłku, jaką stanowi dyplom. I dlatego starają się oni o szybkie załatwienie wszelkich formalności związanych z odejściem z uczelni i likwidacją zobowiązań wobec niej. Zdarzają się tylko sporadyczne przypadki, że jakiś absolwent z przyczyn najczęściej od niego niezależnych, nie dokonał ostatecznych powinności wobec uczelni, tym niemniej absolwen-

ci w 99% odchodzą z uczelni pozostawiając, że się tak wyrażę, "czyste konto". Inaczej mówiąc dostarczają oni dziekanatowi żadaną kartę obiegową, biorąc wzamian wszystkie posiadane w aktach dokumenty, jak świadectwo dojrzałości, dyplom, indeks itp. A więc potwierdzenie odbioru dokumentów przez absolwenta winno zamknąć jego album. Czy tak się dzieje? Otóż to właśnie! Niejeden byłych wychowanek, po kilku latach pracy, może po zmianie miejsca zamieszkania i założeniu własnej rodziny - zabiera się w wolniejszej chwili do porządkowania posiadanych dokumentów i stwierdza brak któregoś z nich. Ponieważ nie może sobie przypomnieć co się z nim stało, przypuszcza, że nie otrzymał go z uczelni. Pisze więc list do uczelni z prośbą o przesłanie brakującego mu świadectwa. Tutaj przytoczę wyjątek z listu absolwentki z roku 1969, której uczelnia zakomunikowała, że w jej aktach przechowywanych w archiwum brak świadectwa dojrzałości, gdyż zostało ono jej wydane, na co istnieje dowód potwierdzenia odbioru podpisany przez samą właścicielkę. Petentka odpowiada: "Pragnę uprzejmie donieść, że rzeczywiście w tym dniu, tj. 16 sierpnia 1969 r. pokwitowałam odbiór dyplomu plus dwa odpisy dyplomu, plus dwa akty małżeńskie i urodzenia, możliwe, że i świadectwa dojrzałości, którego jednak nie otrzymałam". Przeglądającemu album tej studentki - absolwentki nasuwa się pytanie, jak mogła przeoczyć brak świadectwa dojrzałości, kiedy w pokwitowaniu wymieniony dokument był wymieniony na pierwszej pozycji.

Przytoczony przypadek żądania dokumentów, po bardzo nieraz wielu latach, nie jest odosobniony. Kilka lub kilkanaście razy w roku archiwista zmuszony jest szperać w aktach po to tylko, aby przekonać byłego absolwenta uczelni, że dokumenty zostały mu już zwrócone.

Przepisy związane z prawnym uregulowaniem odejścia z uczelni studenta czy absolwenta posiadają luki i problem

pozostaje otwarty do dalszej dyskusji. Można by rozważyć wydanie odpowiedniego zarządzenia. Tego rodzaju zarządzenie dałoby możliwość wychowankowi opuszczenia uczelni bez przykrych złudzeń. Karta obiegowa da mu nadto okazję przejścia jeszcze raz przez wszystkie komórki organizacyjne uczelni i podziękowania wychowawcom za trud poniesiony przez długie lata nad jego wykształceniem.

Dwadzieścia lat specjalizacji archiwistycznej
na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu
/Sprawozdanie ze zjazdu absolwentów/

W 1971 roku przypadała 20 rocznica wprowadzenia na kierunku historii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika specjalizacji archiwistycznej¹. W roku akademickim 1951/52 specjalizację taką wprowadzono na uniwersytetach: warszawskim i toruńskim. Jednakże po upływie roku uniwersytet warszawski zaprzestał rekrutacji kandydatów na przyszłych archiwistów i Toruń został na wiele lat jedynym ośrodkiem kształcenia kadr archiwistów.

W ciągu 20 lat istnienia na uniwersytecie toruńskim specjalizację ukończyło 136 osób na studiach stacjonarnych i zaocznych. Przeważająca większość absolwentów znalazła zatrudnienie w archiwach państwowych /m.in. w archiwach wojewódzkich: Bydgoszczy, Gdańska, Katowic, Krakowa, Lublina, Łodzi, Olsztyna, Szczecina, Warszawy, w oddziałach terenowych wojewódzkich archiwów państwowych w Płocku, Toruniu, Siedlcach i Słupsku oraz w powiatowych archiwach państwowych w wielu częściach kraju/. Część absolwentów pracuje w archiwach wydzielonych lub z powierzonym zasobem np. w Centralnym Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

¹ Dzieje specjalizacji archiwistycznej na studiach stacjonarnych na uniwersytecie toruńskim zostały dokładnie omówione w artykule dr. B. Ryszewskiego, Specjalizacja archiwistyczna na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i jej absolwenci w latach 1951-1967, Zeszyty Naukowe UMK, Historia V, s. 121-139.

Absolwentów specjalizacji spotykamy również w archiwach zakładowych jak np. w archiwum Urzędu Rady Ministrów, archiwum Zakładów Celulozowo-Papierniczych we Włocławku, archiwum Zakładów Przemysłu Dzierżawskiego "Unia" w Głubczycach, archiwum Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie, Politechniki Śląskiej w Gliwicach i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pozostała część pracuje w różnego rodzaju instytucjach naukowych, muzeach, bibliotekach oraz w szkolnictwie. Absolwenci utrzymują żywy kontakt z macierzystą uczelnią. Ma to swój wyraz w zjazdach absolwentów zorganizowanych w latach 1962, 1964 i 1967.

W roku 1971 Sekcja Absolwentów przy Oddziale Polskiego Towarzystwa Historycznego w Toruniu zorganizowała w dniu 25 września Jubileuszowy Zjazd Absolwentów Specjalizacji Archiwistycznej, w którym wzięło udział 59 osób. Zjazd odbył się w sali Senatu UMK. Z gości zaproszonych na Zjazd przybyli: prodziekan Wydziału Humanistycznego doc. dr Czesław Niedzielski, wicedyrektor Instytutu Historii i Archiwistyki doc. dr Bolesław Danilczuk, wdowa po pierwszym kierowniku Katedry Archiwistyki pani Mienicka, kierownik Oddziału Terenowego Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Toruniu dr Karola Ciesielska oraz byli kierownicy specjalizacji i Katedry Archiwistyki na UMK: prof. dr Wojciech Hejnosz i prof. dr Kazimierz Jasiński. Zjazd otworzył kierownik specjalizacji doc. dr Andrzej Tomczak, który powitał wszystkich zaproszonych gości i absolwentów, a także przedstawił cel i znaczenie spotkania. Następnie zostały wygłoszone referaty: doc. Andrzeja Tomczaka o dwudziestoletnich dziejach i dorobku naukowym Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii oraz dr Bohdana Ryszewskiego o dorobku dydaktycznym specjalizacji archiwistycznej. Po referatach w dyskusji podzielili się wspomnieniami: prof. dr W. Hejnosz, prof. dr K. Jasiński /obecny kierownik Zakładu Nauk Pomocniczych Historii/, doc. A. Tomczak, dr K. Ciesielska i mgr Stefan Czaja. Po części oficjalnej Zjazdu, uczestnicy zwiedzili archiwum uniwersyteckie oprowadzani przez

kierownika archiwum dr hab. Irenę Janosz-Biskupową. Z tej okazji została zorganizowana w archiwum uniwersyteckim wystawa, na której pokazano akta absolwentów, programy specjalizacji i częściowo również spuścizny naukowe po kierownikach specjalizacji.

W godzinach popołudniowych uczestnicy Zjazdu zwiedzili wystawę w Bibliotece Głównej UMK, pt. "Dorobek naukowy Absolwentów Specjalizacji Archiwistycznej UMK w Toruniu". Część uczestników po zwiedzeniu wystawy zapoznała się z budową nowego miasteczka uniwersyteckiego na Białanach. Wieczorem w studenckim klubie "Od Nowa", wszyscy uczestnicy Zjazdu spotkali się na wieczorku towarzyskim.

Zbigniew Górski
Toruń

SPRAWY ORGANIZACYJNE SAP

Sprawozdanie z obrad IV zebrania plenarnego Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich

W dniu 17 listopada 1971 r. odbyło się IV kolejne zebranie plenarne Zarządu Głównego SAP. W obradach, które rozpoczęły się w drugim terminie, uczestniczyło 11 osób.

Porządek dzienny obejmował m.in. sprawozdania z działalności organizacyjnej, finansowej i wydawniczej SAP za okres od 25 kwietnia do 17 listopada 1971 r.

W pierwszym punkcie sprawozdanie Prezydium ZG przedstawiła zebrana wiceprzewodnicząca ZG kol. W. Lipińska, omawiając stan organizacyjny i główne kierunki pracy oraz wykonanie uchwał poprzedniego III zebrania plenarnego ZG. Na podstawie tych uchwał Prezydium ZG m.in. opracowało i zatwierdziło regulamin konkursu na najlepszego archiwistę zakładowego, rozsyłając go do zarządów oddziałów. Przewidywano w br. udział w konkursie trzech województw: białostockiego, bydgoskiego i gdańskiego. Wiele miejsca w sprawozdaniu poświęcono zagadnieniom szkolenia archiwistów, a zwłaszcza kontaktów z Pomaturalnym Studium Archiwistyki w Warszawie.

W okresie sprawozdawczym sekretariat ZG wykonał kilka poważnych prac m.in. opracował i przekazał NDAP uwagi do projektu ustawy o archiwach, zestawienie uchwał i wniosków SAP za lata 1968-1971, opracował i rozesłał do ogniw organizacyjnych Stowarzyszenia apel o udział w dyskusji przed VI Zjazdem PZPR. W sprawozdaniu zwrócono uwagę na słabą działalność SAP w niektórych ośrodkach wojewódzkich.

W dalszym toku zebrania sekretarz redakcji biuletynu SAP "Archiwista" kol. B. Woszczyński przedstawił działalność wydawniczą. W 1971 r. wydane zostały cztery numery "Archiwisty" /nr 4 za 1970 r. oraz nr nr 1-3 za 1971 r./ nr 4 za br. znajduje się w produkcji. W okresie sprawozdawczym powiększone zostało kolegium redakcyjne. Zwiększa się liczba abonentów prenumerujących "Archiwistę".

Następnie skarbnik SAP kol. U. Laudañska przedstawiła sprawozdanie z działalności finansowej.

W toku dyskusji omówiono zarys kalendarza prac do końca bieżącej kadencji ZG i przygotowań do IV Krajowego Zjazdu SAP. Ustalono, że odbędzie się on w styczniu 1973 r., a to z uwagi na termin obchodów IV Tygodnia Archiwów oraz nasilenie imprez rocznicowych przewidzianych na rok 1973.

Dyskutowano problem utrzymania stałych kontaktów z absolwentami Pomaturalnego Studium Archiwistyki. Omawiano również problemy związane z projektowanym wprowadzeniem odznaki organizacyjnej SAP.

W wyniku dyskusji w oparciu o zgłoszone wnioski podjęto w tych sprawach szereg uchwał. Zatwierdzono również preliminarz wydatków SAP na 1972 r. Postanowiono, że najbliższe wiosenne zebranie plenarne ZG SAP poświęcone będzie sprawom działalności ogniw terenowych Stowarzyszenia.

Plenum zwróciło się do organów i członków Stowarzyszenia z apelem o przeciwdziałanie wszelkim przejawom niegospodarności i uchybieniom w zakresie ochrony mienia państwowego w myśl decyzji nr 10/71 Prezydium Rządu. Równocześnie Plenum zwróciło uwagę na niepokojące sygnały świadczące o samowolnym niszczeniu materiałów archiwalnych przez niektóre instytucje i osoby, i podkreśliło, że podstawowym obowiązkiem każdego członka SAP oraz wszystkich ogniw organizacyjnych jest przeciwdziałanie wszelkim tego rodzaju zjawiskom.

IV TYDZIEŃ ARCHIWÓW

W związku ze zbliżającym się IV Tygodniem Archiwów ogłasza się plan obchodów IV Tygodnia Archiwów, uchwalony przez Główny Komitet Organizacyjny Tygodnia w dniu 15 listopada 1971 r.

Termin obchodów IV Tygodnia Archiwów ustalony został na połowę maja 1973 r.

IV Tydzień odbędzie się pod hasłem "Archiwa w służbie społeczeństwa". Centralna problematyka Tygodnia zostanie powiązana z 200-leciem powołania Komisji Edukacji Narodowej, tematyka regionalna z 500-leciem urodzin Mikołaja Kopernika, z 25-leciem zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego oraz z rolą archiwów w życiu regionu. Całokształtem prac organizacyjnych kieruje Główny Komitet Organizacyjny, składający się z 12 osób.

Plan o charakterze centralnym obejmuje:

1. Zorganizowanie w jednym z muzeów warszawskich wystawy pt. "Dzieje oświaty w Polsce".
2. Zorganizowanie, w przeddzień otwarcia wystawy, konferencji prasowej.
3. Zorganizowanie wystawy wydawnictw archiwalnych w Kordegardzie /w połączeniu ze sprzedażą/.
4. Zamieszczenie w tomie 14 "Tek archiwalnych" materiałów dotyczących Komisji Edukacji Narodowej.
5. Opracowanie i wydanie "ABC archiwów" - popularnego wy-

dawnictwa przeznaczonego dla szerokiego odbiorcy, głównie młodzieży szkół średnich.

6. Przygotowanie i wydanie plakatu, kilku serii barwnych pocztówek tzw. karnetów, zawierających fotokopie ciekawych dokumentów /wydawca - Ruch/.
7. Zrealizowanie filmu krótkometrażowego o tematyce archiwalnej.
8. Wydanie przez Ministerstwo Łączności znaczka pocztowego, ew. karty pocztowej.
9. Opracowanie dla Centralnej Agencji Fotograficznej fotogazetki - zestawu odpowiednich dokumentów i materiałów.
10. Wprowadzenie datownika okolicznościowego na Poczcie Głównej w okresie Tygodnia.
11. Wydanie kilku serii etykietek o tematyce archiwalnej na pudełkach z zapalnikami.
12. Przygotowanie odpowiedniego zestawu archiwaliów i tekstu informacyjnego dla Polskiej Kroniki Filmowej.
13. Przygotowanie powielonego tekstu o zadaniach i roli oraz bieżących problemach archiwów polskich dla Polskiej Agencji Prasowej, Radia i Telewizji oraz utrzymywanie stałego kontaktu z prasą centralną.
14. Wystąpienie przedstawiciela Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Dzienniku Telewizyjnym i Tele-Echu.
15. Zorganizowanie, przy współudziale Sekcji Archiwalnej PTH, uniwersytetów /Toruń, Wrocław/ konkursu na najlepszą pracę maderską z zakresu archiwistyki.

Plan o charakterze regionalnym obejmuje:

1. Sesje naukowe i konferencje okolicznościowe. Problematyka sesji i konferencji będzie związana z historią oświaty w Polsce, z 25-leciem zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego oraz z działalnością archiwów. Sesje będą organizowane przy ścisłej współpracy i udział-

le Polskiego Towarzystwa Historycznego, uniwersytetów, towarzystw regionalnych, urzędów. W sumie przewiduje się zorganizowanie 12 sesji i konferencji.

2. Wydawnictwa okolicznościowe:

- a/ informatory tematyczne i o zasobie archiwalnym /Wojewódzkie Archiwa Państwowe w: Bydgoszczy, Kielcach, Lublinie/,
- b/ foldery /Archiwa Państwowe w: Bydgoszczy, Koszalinie, Toruniu i Łodzi/,
- c/ afisze /Archiwum Państwowe w Krakowie/,
- d/ ulotki /Archiwum Państwowe w Krakowie/,
- e/ artykuły o problematyce archiwalnej w rocznikach i kwartalnikach regionalnych,
- f/ odlewy pieczęci.

3. Wystawy i pokazy archiwalne.

Archiwa terenowe planują zorganizowanie około 100 wystaw i pokazów archiwalnych, których większość poświęcona będzie roli archiwum w środowisku. Archiwa przygotowują fotokopie ciekawych materiałów archiwalnych oraz wydawnictw archiwalnych, które będą prezentowane w gablotach wystawowych różnych urzędów i instytucji, klubach książki i prasy, domach kultury i witrynach księgarskich.

4. Współpraca z archiwami zakładowymi.

Archiwa zaplanowały:

- a/ umieszczenie na porządku obrad sesji WRN i PRN informacji o działalności i sytuacji archiwów państwowych i archiwów zakładowych,
- b/ zorganizowanie konferencji branżowych dla kierowników archiwów zakładowych w celu przedyskutowania aktualnej sytuacji i bieżących potrzeb,
- c/ wystąpienie do kierownictwa wybranych instytucji i urzędów w sprawie nadania odznaczeń państwowych wy-

różniającym się kierownikom archiwów zakładowych, bądź przyznanie im nagród pieniężnych,

- d/ zorganizowanie wystaw archiwalnych w różnych zakładach pracy w oparciu o materiały archiwum państwowego i zakładowego /głównie dotyczące historii zakładu/,

5. Współpraca ze szkołami i młodzieżą:

- a/ wycieczki szkolne,
- b/ prowadzenie przez archiwistów lekcji historii,
- c/ wygłaszanie okolicznościowych prelekcji o roli i znaczeniu archiwów państwowych,
- d/ spotkania z nauczycielami historii,
- e/ nawiązanie kontaktów z ośrodkami metodycznymi przy kuratoriach okręgów szkolnych,
- f/ konkursy pt. "Co wiem o swoim archiwum" /Archiwa w: Lublinie, Szczecinie, Wrocławiu/,
- g/ spotkania ze studentami mające na celu zapoznanie z bazą materiałów archiwalnych, przechowywanych w archiwach i możliwościami podjęcia prac badawczych w oparciu o materiały archiwalne,
- h/ wydanie dla szkół tek fotokopii /Archiwa w: Koszalinie, Lublinie, Szczecinie/,
- i/ zorganizowanie wystawy okolicznościowej w Studium Archiwalnym.

6. Współpraca z placówkami naukowymi, towarzystwami naukowymi i regionalnymi oraz organizacjami politycznymi i społecznymi:

- a/ referaty i odczyty mające na celu spopularyzowanie bazy źródłowej,
- b/ współudział z w/w instytucjami w organizowaniu sesji, wystaw, wydawnictw,
- c/ specjalistyczne spotkania organizowane ze ZBoWiD

obrazujące bazę źródłową do dziejów martyrologii w okresie II wojny światowej.

7. Kampania prasowa, radiowa, telewizyjna.

Plany archiwów przewidują akcję propagandową. Redakcje czasopism lokalnych i Radio otrzymają notki informacyjne o akcji IV Tygodnia Archiwów, o zadaniach i bieżących pracach archiwów, informacje o ciekawych materiałach archiwalnych. W Radio zaplanowano cykl audycji poświęconych archiwistom i archiwaliom. Specjalne audycje zostaną zorganizowane przez Telewizyjne Kurierzy: Lubelski, Warszawski, Mazowiecki. W kinach zostaną wyświetlone barwne przeźrocza z hasłami archiwalnymi. W programach lokalnych Telewizji przewidziano okolicznościowe wystąpienia archiwistów. Ponadto Archiwum w Brzegu, wspólnie z Wytwórnią Filmów Oświatowych w Łodzi, przygotowuje materiały i scenariusz do filmu oświatowego "Brzeg", w ramach cyklu filmów "Śladami Piastów Śląskich".

X

W nawiązaniu do powyższego planu Głównego Komitetu Organizacyjnego IV Tygodnia Archiwów, Zarząd Główny SAP opracował własny plan, dostosowany do możliwości Stowarzyszenia, który przewiduje m.in.:

- wydanie listu- ulotki do archiwistów,
- rozszerzenie konkursu na najlepszego archiwistę zakładowego na kilka województw,
- udział ogniw organizacyjnych i członków SAP w pracach terenowych komitetów obchodów, w szczególności w zakresie współpracy z archiwami zakładów różnych typów i szczebli.

K O M U N I K A T Y

NAGRODA DLA NAJLEPSZEGO ARCHIWISTY ZAKŁADOWEGO

Zarząd Główny Stowarzyszenia Archiwistów Polskich komunikuje, że w oparciu o regulamin konkursu na najlepszego archiwistę zakładowego województwa, Wojewódzka Komisja Konkursowa przy Samodzielnym Kole Terenowym SAP w Białymstoku w składzie:

kol.kol. I.Grochowska - przewodnicząca SKT,

A.Leszczuk,

A.Sztachelska -przedstawicielka Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Białymstoku, dokonała w dniu 9 listopada 1971 r. oceny zgłoszonych kandydatur i postawiła wniosek o przyznanie tytułu

najlepszego archiwisty zakładowego województwa białostockiego
kol. BRONISŁAWIE WOŁKOW

kierownikowi archiwum ogólnego Akademii Medycznej w Białymstoku.

Prezydium ZG SAP postanowieniem z dnia 25 stycznia 1972 r. zatwierdziło wniosek WKK i przyznało kol. B.Wołkow nagrodę w wysokości 1.000,- zł /tysiąc złotych/.

Zarząd Główny SAP pismem z dnia 4 lutego 1972 r. zakomunikował Koleżance Bronisławie Wołkow o przyznaniu jej zaszczytnego tytułu oraz nagrody pieniężnej.

O wyróżnieniu kol. B.Wołkow zawiadomione zostało SKT w Białymstoku, Wojewódzkie Archiwum Państwowe tamże oraz zakład pracy, to jest Rektorat Akademii Medycznej w Białymstoku.

NAGRODA REDAKCJI "ARCHIWISTY"

W oparciu o uchwałę III Plenum ZG SAP z dnia 27 kwietnia 1971 r. Zespół Redakcyjny biuletynu kwartalnego SAP "Archiwista" dokonał analizy wkładu współpracowników terenowych naszego organu w jego pracę. Ustalono, że na czoło autorów zasilających "Archiwistę" swymi artykułami wysunął się w ostatnich 2 latach kol. Stanisław Nawrocki /Poznań/. Zespół Redakcyjny "Archiwisty" powziął więc decyzję o przyznaniu kol. S. Nawrockiemu

nagrody "Archiwisty" za rok 1971

w wysokości 1.000,- zł /tysiąc złotych/. Decyzja ta została w dniu 17 listopada 1971 r. zatwierdzona przez IV Plenum ZG SAP, w związku z czym pismem z 25 listopada 1971 r. kol. S. Nawrocki został powiadomiony o wyróżnieniu. Równocześnie przekazano mu odpowiednią kwotę.

NOWE WYDAWNICTWA ARCHIWALNE

Archeion. Czasopismo naukowe poświęcone sprawom archiwalnym. T. 56. Wyd. NDAP. Warszawa 1971, ss. 350, cena 60 zł.

Kolejny tom Archeionu obejmuje głównie materiały VI Ogólnopolskiej Archiwalnej Konferencji Metodycznej, zorganizowanej w dniach 4-5 grudnia 1970 r. W skład materiałów wchodzi: referaty i komunikaty. W grupie referatów występuje sześć podstawowych referatów wygłoszonych na konferencji, a mianowicie: 1/ Rola i zadania państwowej służby archiwalnej w PRL - w opracowaniu Leona Chajna; 2/ Problemy zabezpieczania i kształtowania zasobów archiwalnych w archiwistyce współczesnej - w opracowaniu Ireny Koberdowej; 3/ Zagadnienie informacji naukowej w archiwach państwowych - w opracowaniu Henryka Barczaka, Stanisława Nawrockiego i Czesławy Włodarskiej; 4/ Problem kształtowania narastającego zasobu archiwalnego w Polsce Ludowej - w opracowaniu Zofii Krupskiej i Marii Tarakanowskiej; 5/ Archiwalia prywatne. /Problem, zakres gromadzenia, metody opracowania/ - w opracowaniu Teresy Zielińskiej; 6/ Pojęcie zespołu w praktyce archiwalnej. /Granice współczesnych zespołów akt/ - w opracowaniu Ireny Radtke.

Ponadto tom 56, podobnie jak poprzednie, zawiera następujące działy: archiwoznawstwo, ustrój władz i organizacja kancelarii, archiwa za granicą, kronika archiwalna, recenzje, sprawozdania, wspomnienia pośmiertne.

Całokształt działalności państwowej służby archiwalnej w roku 1970 zawiera sprawozdanie, zamieszczone w dziale Kronika archiwalna.

Mostowicz Emilia: Dokumenty wewnętrzne przedsiębiorstwa w pracy zakładowego ośrodka informacji. Wyd. CIINTE. Warszawa 1971 ss. 167.

Praca zawiera propozycje wykorzystania dokumentacji aktowej instytucji w działalności ośrodków informacji w przedsiębiorstwach przemysłowych. Określono, które dokumenty, z punktu widzenia zawartych w nich informacji, są najbardziej przydatne w pracach ośrodka zakładowego. Wskazano na możliwości zorganizowania dopływu informacji o tych dokumentach do ośrodka danego przedsiębiorstwa oraz przykłady ich wykorzystania dla potrzeb informacji naukowej.

Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne. T.23. Lublin 1970 ss. 403, cena 100 zł.

Tom składa się z 4 działów: część okolicznościowa, archiwoznawstwo, bibliotekoznawstwo, muzealnictwo, z życia archiwów, bibliotek i muzeów, drobne prace historyczno-prawne, z geografii historycznej. Na szczególną uwagę zasługuje praca zbiorowa "Biblioteka Uniwersytecka KUL 1918-1970" obejmująca 160 stron druku.

Materiały sesji "Archiwa warsztatem pracy historyka" /5-6 VI 1971 r./. Toruń 1971 ss. 114.

Są to materiały z konferencji historyków i archiwistów, poświęconej omówieniu stanu opracowania i udostępniania zasobu archiwów polskich oraz rozważeniu stanu dotychczasowych pomocy ewidencyjno-informacyjnych wraz ze wskazaniem ewentualnych kierunków ich rozwoju.

Przedmiotem ożywionej dyskusji były następujące referaty: 1/ Stan opracowania i udostępniania zasobów archi-

wów polskich - w opracowaniu Ireny Janosz-Biskupowej i Bohdana Ryszewskiego; 2/ Wykorzystanie zasobu archiwów państwowych dla badań naukowych - w opracowaniu Ireny Koberdowej; 3/ Pomoce ewidencyjno-informacyjne w archiwach państwowych - w opracowaniu Ireny Radtke i Ireny Sułkowskiej-Kurasiovej; 4/ Perspektywy rozwoju archiwalnego aparatu ewidencyjno-informacyjnego - w opracowaniu Krystyny Wyczańskiej.

Inwentarz archiwalny Wydziału Statystyki Przemysłu, Handlu Wewnętrznego i Kredytu GUS 1918-1939. Warszawa 1971, wyd. GUS, s. XLII, 102, cena 15 zł.

Jest to kolejny siódmy numer inwentarza, ogłoszonego w serii "Statystyka w dokumencie archiwalnym". Inwentarz obejmuje cenne materiały, dotyczące statystyki przemysłu i zatrudnienia w zakładach przemysłowych oraz materiały dotyczące bilansów spółek akcyjnych i bilansu płatniczego Polski z okresu 1918-1939. Inwentarz składa się ze wstępu zawierającego charakterystykę zawartości materiałów źródłowych oraz inwentarza, obejmującego 785 pozycji.

Leska Maria: Normalizacja w zakresie informacji naukowej. Warszawa 1971, wyd. ODiN PAN ss. 92.

Jest to skrypt poświęcony normalizacji w dziedzinie dokumentacji i informacji naukowej. Obejmuje on ogólne wiadomości o normalizacji, jej definicję, cele, funkcje, zasady organizacji i podstawy prawne działalności normalizacyjnej oraz ogólne wiadomości o zbiorach, rodzajach i typach norm. Uwzględniono też w skrypcie zasady i tryb powstawania norm oraz międzynarodowych zaleceń normalizacyjnych w zakresie dokumentacji i informacji naukowej.

Katalog inwentarzy archiwalnych. Warszawa 1971, wyd. NDAP ss. 668, cena zł 90.

Nakładem Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych ukazał się "Katalog inwentarzy archiwalnych". Katalog obejmuje 14 311 inwentarzy zespołów akt znajdujących się w archiwach centralnych, wojewódzkich i powiatowych, podległych Naczelnej Dyrekcji Archiwów wg stanu na dzień 1 stycznia 1970 r. Katalog grupuje inwentarze według archiwów, a w ich obrębie w dwie zasadnicze grupy: akta sprzed roku 1944/45 i po roku 1944/45. W ramach obydwu grup zastosowano układ rzeczowy.

Katalog ten może oddać wielkie usługi badaczom, informując jakiego rodzaju materiały, z jakiego okresu posiadają opracowane inwentarze archiwalne.

Teki archiwalne. T.13. Wyd. NDAP. Warszawa 1971 ss. 256, cena 48 zł.

Tom 13 "Tek archiwalnych" przynosi następujące materiały źródłowe: 1/ J.Osojca - Materiały dotyczące procesu upaństwowienia przemysłu górnośląskiego 1945-1948; 2/ E.Kołodziej - Prześladowania ludności polskiej w Niemczech, maj-sierpień 1939 r.; 3/ L.Teter - Plebiscyt na Warmii i Mazurach w świetle materiałów archiwalnych; 4/ R. Piechota, B.Jagiełło, M.Motas - Pierwsze protokoły Rady Archiwalnej 1918-1922; 5/ S.Grodziski - Kronika jazowska. Zapiski do dziejów Sądecczyzny z lat 1662-1829.

Zainteresowanych organizacją i dziejami polskiej służby archiwalnej po pierwszej wojnie światowej odsyła się do "Pierwszych protokołów Rady Archiwalnej".

50 lat Archiwum Państwowego w Radomiu. Materiały na sesję naukową z okazji 50-lecia Archiwum Państwowego w Radomiu. Radom 1971 ss. 202.

Wydawnictwo to składa się z dwu części. Pierwsza poświęcona jest dziejom Archiwum, druga obejmuje referaty historyczne, opracowane głównie w oparciu o materiały Archiwum Państwowego w Radomiu.

W części 1 na szczególną uwagę zasługuje artykuł Jana Bonieckiego pt. "Archiwa w oczach społeczeństwa na przykładzie Radomia". Referat został opracowany w oparciu o wyniki ankiety, przeprowadzonej jesienią 1970 r. wśród różnych grup ludności. Ankieta zawierała pytania: wiek, wykształcenie, zawód, czy wiesz co to jest archiwum, czy miałeś okazję zetknąć się z tą instytucją. Artykuł informuje o bardzo interesujących i nie zawsze optymistycznych wynikach ankiety.

P R A S A
O A R C H I W A C H I A R C H I W I S T A C H

W ostatnich miesiącach ubiegłego roku ukazało się wiele interesujących informacji prasowych, które dotyczą archiwów i archiwistów w kraju i za granicą.

X

ŻOŁNIERZ WOLNOŚCI nr 261 z 1971 r. donosi, że zostało utworzone Archiwum Dokumentacyjne Zamku Królewskiego, działające w ramach Archiwum Państwowego Miasta st. Warszawy. Zadaniem nowej placówki jest gromadzenie materiałów historycznych i dokumentów będących świadectwem dziejów tego pomnika kultury i tradycji narodowej, jego zagłady i odbudowy. Archiwum to zwraca się z apelem do wszystkich, którzy są w posiadaniu ocalonych z kataklizmu wojny materiałów i przekazanie w formie oryginału lub reprodukcji, na własność lub w depozyt, nieodpłatnie lub za zwrotem kosztów.

SŁOWO LUDU nr 332 z ub.r. przynosi obszerną informację o Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach. Placówka ta posiada w swoim zasobie wiele wartościowych źródeł. Bogato reprezentowane są archiwalia pochodzące z okresu międzywojennego. Starannie zgrupowano tam materiały odnoszące się do najnowszej historii Kielc i województwa. Na ich podstawie można odtworzyć dość pełny obraz kształtowania się administracji ludowej na tym terenie. Ze zbiorów WAP korzysta rocznie około 150 badaczy.

- 37 -

ŻYCIE RADOMSKIE nr 297 z ub.r. zamieściło obszerny artykuł Anny Nowackiej pt. "Złote gody w Ratuszu". Autorka opisuje dzieje Państwowego Archiwum w Radomiu, które obchodziło swoje 50-lecie istnienia. Placówka ta należy do najstarszych archiwów miejskich w kraju. Z okazji jubileuszu zorganizowano tam sesję naukową. Archiwum w Radomiu gromadzi dziś 162 tys. jednostek akt, ok. 3 tys. mb. Blisko 40 procent zasobu stanowią materiały dotyczące miasta Radomia do 1918 r. Pozostałe wiążą się z walkami narodowo-wyzwoleńczymi oraz kształtowaniem się klasy robotniczej. Dział najnowszy dotyczy akt administracyjnych i gospodarczych po 1945 r. Do problematyki tego archiwum, z okazji jubileuszu, nawiązują: ŻYCIE RADOMSKIE nr 295, SŁOWO LUDU nr 341 i 346 oraz ZIELONY SZTANDAR nr 87 z ub.r.

ZIELONY SZTANDAR nr 97 z ub.r. przynosi wiadomość o obchodach 20-lecia istnienia Archiwum Państwowego w Tomaszowie Mazowieckim. Z tej to właśnie okazji placówka ta zorganizowała, przy pomocy Archiwum Państwowego m. Łodzi i woj. łódzkiego wystawę objazdową pod nazwą "Udział Ziemi Brzezińskiej i Rawskiej w walkach wyzwoleniczych XVIII - XX wieku". Na wystawie znalazło się wiele fotokopii dokumentów, rycin i fotografii zgromadzonych w odpowiednich działach tematycznych.

W LITERACH nr 12 z 1971 r. znajduje się artykuł Wiesławy Trojanowskiej pt. "Archiwistyka i nauki pomocnicze historii". Uwaga autorki koncentruje się na działalności Zakładu /dawniej Katedry/ Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu im. M.Kopernika w Toruniu, który obchodził we wrześniu 1971 r. jubileusz 20-lecia istnienia. W artykule wymieniono nazwiska organizatorów życia naukowego zasłużonej placówki oraz informacje o wszystkich jej przeobrażeniach organizacyjnych. Do interesujących należy fragment, w którym autorka informuje o dużych osiągnięciach naukowych pracowników Zakładu oraz prowadzonych badaniach regionalnych.

X

W **EXPRESSIE POZNAŃSKIM** nr 255 z 1971 r. znajdzie czytelnik interesującą notatkę. Dowiadujemy się z niej, że w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Szczecinie, wśród unikalnych akt, znajduje się dokument, w którym książę Bogusław IV w r. 1293 potwierdził przywilej lokacyjny miasta nadany przez władcę Pomorza - Barnima I. Źródło to ma duże znaczenie dla miasta, przygotowującego się do obchodów 1000-lecia istnienia.

KURIER POLSKI nr 256 z ub.r. informuje, że przy okazji obchodów 750-lecia Wiskitek k. Żyrardowa, sławnego niegdyś grodu mazowieckiego, odnaleziono część dawnego archiwum miejskiego. Wśród materiałów znajdują się m.in. kopie najstarszych przywilejów nadanych miastu w 1595 r. przez Zygmunta III oraz potwierdzenia praw miejskich przez Augusta III i Stanisława Augusta. Dokumenty te były przez przeszło 100 lat przechowywane przez kilka pokoleń w rodzinie Mińkowskich, wywodzącej się z Wiskitek.

ECHO KRAKOWA nr 298 z 1971 r. donosi, że w kaplicy dawnego pałacu Pugetów, gdzie przez wiele lat miała swoją siedzibę krakowska Prokuratura, znaleziono części zapomnianego archiwum akt dawnych, należących do Sądu Powiatowego dla m. Krakowa. Większość znalezionych źródeł nosi daty z lat 60 i 70 XIX wieku. W związku z powyższym Archiwum Państwowe m. Krakowa zwróciło się do Sądu Powiatowego o natychmiastowe zabezpieczenie akt i wydzielenie z nich takich, które nadają się do dalszego przechowywania.

GAZETA KRAKOWSKA nr 305 z 1971 r. donosi o powiększeniu zasobu aktowego Powiatowego Archiwum Państwowego w Bochni. Ostatnio b. dyrektor MPGK w tym mieście, Władysław Wójtowicz przekazał do archiwum "Kronikę wodociągów miejskich w Bochni" oraz akta dotyczące wybuchu gazu na ul. Wygoda.

NOWOŚCI - DZIENNIK TORUŃSKI nr 299 z 1971 r. zawiera interesującą wiadomość o odszukaniu wielu archiwalnych zdjęć z wyzwolenia Torunia w 1945 r. Ogłoszone przez Muzeum

Okręgowe apele nie dały właściwych rezultatów. Natomiast interesujące wyniki przyniosła kwerenda przeprowadzona w Centralnej Agencji Fotograficznej. W archiwum CAF znaleziono kilkanaście fotogramów z okresu walk o Toruń. Ciekawe materiały ikonograficzne znaleziono także w bydgoskich zbiorach muzealnych i archiwalnych.

W **LITERACH** nr 12 z ub.r. Zenon Ciesielski opublikował kilka listów, które weszły spod pióra Jana Albertrandiego. Autor listów - biskup, historyk i numizmatyk, jeden z bardziej znanych w okresie polskiego Oświecenia - w sierpniu 1789 r. wyjechał do Szwecji. Pełniąc funkcję sekretarza i kapelana posła polskiego w Sztokholmie, miał za zadanie spenetrować polonica, znajdujące się w archiwach i bibliotekach szwedzkich. Z pobytu za granicą /do 1790 r./ wysłał obszerne sprawozdania do sekretarza króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Opublikowane fragmenty tych listów dotyczą opisów Szwecji.

GAZETA OLSZTYŃSKA nr 299 z 1971 r. w obszernym artykule omawia działalność Biblioteki Publicznej w Mrągowie. Placówka ta od roku 1951 gromadzi wszelkie materiały dokumentujące historię i życie współczesne powiatu. Zaczęło się od gromadzenia artykułów i notatek z różnych czasopism, informujących o wydarzeniach regionu. Dziś "Kronika powiatu mrągowskiego w wycinkach prasowych" liczy już kilka tomów. Osobną grupę materiałów stanowią różne druki: ulotki, afisze i zdjęcia fotograficzne.

SŁOWO POWSZECHNE nr 265 z 1971 r. zamieszcza kilka reprodukcji zdjęć kościoła w Pelplinie /woj. gdańskie/ pochodzącego z końca XIII wieku, którego budowę zapoczątkowali cystersi. Istniejący do dziś w tym rejonie klasztor, jak wynika z krótkiej informacji, słynie nie tylko ze swej wspaniałej architektury oraz renesansowego i barokowego wystroju wnętrza, ale również z księgozbioru składającego się m.in. z kolekcji rękopisów z XII i XIII wieku.

ŻOŁNIERZ WOLNOŚCI nr 304 z 1971 r. zamieścił obszerną informację o zorganizowanej przez Muzeum WP objazdowej wystawie pt. "Udział Polaków w Komunie Paryskiej". Wystawę zlokalizowaną na dwóch specjalnie przystosowanych samochodach obejrzało ponad 47 tys. osób, w tym około 19 tys. młodzieży. Na wystawie zgromadzono m.in. sztandary powstańcze z 1848 i 1863 r., broń, mundury, obrazy olejne oraz wiele interesujących archiwaliów.

ŻYCIE LITERACKIE nr 50 z ub.r. informuje, że w Centralnym Archiwum Białoruskiej SRR w Grodnie odnaleziono akta, dotyczące konspiracyjnej korespondencji Marii Wołkon-skiej, która miała za zadanie dostarczanie listów zesłańców - dekabrystów ich rodzinom, zamieszkałym w prowincjach białoruskich.

"Literackie związki przyjaźni" to tytuł artykułu pisarza białoruskiego Adama Maldzisa, ogłoszonego na łamach ŻYCIA WARSZAWY nr 303 z 1971 r. Autor podaje wiele szczegółów o działalności polskich i białoruskich pisarzy oraz ich związkach na przestrzeni dziejów. Równocześnie stwierdza, że przepadło bezpowrotnie wiele źródeł, któreby pozwoliły naświetlić w pełni ściśle powiązanie literackie. Zachodzi więc potrzeba prowadzenia wnikliwych poszukiwań archiwalnych. "Polskie biblioteki, archiwa i zbiory prywatne - pisze autor - zawierają zapewne niejedną jeszcze fascynującą kartę z historii literatury białoruskiej i jej powiązań z piśmiennictwem polskim".

ECHO KRAKOWA nr 300 z 1971 r. podało, że wśród dokumentów odnalezionych w Instytucie Literatury Rosyjskiej Akademii Nauk ZSRR, w tzw. "Domu Puszkina" w Leningradzie znajduje się jeden szczególnie interesujący. Odkryto mianowicie ostatnio oryginał "Hramoty", to jest Listu żelaznego z XVI wieku, zezwalającego wysłannikom Rzeczypospolitej na przejazd przez terytorium państwa moskiewskiego.

"Skarby nad jeziorem" to tytuł artykułu Wiesława Danielaka, który ogłoszony został w GAZECIE KRAKOWSKIEJ nr

301 z 1971 r. Autor opisuje swoje spotkanie z Państwowym Archiwum Filmowym Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Placówka ta usytuowana nad jeziorem Demeritz w pobliżu Berlina przechowuje obecnie 38 000 filmów, w tym 8 000 kwalifikujących się do odtwarzania. Podstawą zasobu są materiały archiwalne sprzed roku 1945. Zadaniem archiwum jest nie tylko gromadzenie filmów i dokumentów, plakatów oraz obiektów o muzealnym znaczeniu dla sztuki filmowej, ale także konserwacja, opracowywanie, systematyzacja zbiorów filmowych i umożliwianie ich społecznego wykorzystania. Państwowe Archiwum Filmowe NRD współpracuje bezpośrednio z archiwami i instytucjami filmowymi 46 krajów.

X

ŻYCIE WARSZAWY nr 305 z 1971 r. przynosi wiadomość o wynikach obrad Sejmowej Komisji i Oświaty Nauki. Wśród wielu informacji znajduje się stwierdzenie, że Komisja postanowiła zwrócić się do prezydium Sejmu z wnioskiem w sprawie objęcia przez Sejm patronatu nad opracowaniem i edycją monumentalnego wydawnictwa źródeł do dziejów polskiego parlamentaryzmu.

TRYBUNA LUDU nr 355 z 21 grudnia 1971 r. zawiera informację, z której czytelnik dowiaduje się, że w roku bieżącym ukaże się VII tom źródeł pt. "Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko radzieckich". W tym wydawnictwie zostaną opublikowane archiwa obejmujące lata 1939-1943. Jak wiadomo edycja ta ukazuje się od kilku lat jednocześnie w Polsce i Związku Radzieckim. /Patrz też: ŻYCIE WARSZAWY nr 306 oraz TRYBUNA LUDU nr 357/.

GAZETA BIAŁOSTOCKA nr 355 z 1971 r. podaje kilka interesujących wiadomości o działalności Pracowni Konserwacji Zabytków w Polsce /"Zabytkom na Odsiecz"/. Pracuje w nich około 400 pracowników naukowo-badawczych i technicznych z wyższym wykształceniem oraz ponad 3 tys. robotników i rzemieślników. Jak z ogólnych informacji wynika, archiwa

fotograficzne PKZ posiadają około 200 tys. skatalogowanych negatywów fotograficznych wszystkich zespołów staromiejskich naszego kraju. /Por. też GAZETA KRAKOWSKA nr 303 z 1971 r./.

Juliusz Selecki w obszernym artykule ogłoszonym na łamach NOWYCH KSIĄŻEK nr 21 z 1971 r. omawia książkę Adama Słomczyńskiego pt. "W warszawskim Arsenale". Jak wiadomo, publikacja ta wyszła spod pióra zasłużonego archiwisty, długoletniego kustosa Archiwum Miasta st. Warszawy. W książce zawarte zostały wspomnienia z lat 1939-1951.

ŻYCIE WARSZAWY nr 299 z ub.r. donosi, że XVIII-wieczna kamieniczka przy Długiej 6 poddana została zabiegom konserwatorskim i wkrótce stanie się siedzibą Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Oprac. B.W.

KRONIKA STOWARZYSZENIA

W dniu 15 listopada 1971 r. w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych obradował Główny Komitet Organizacyjny IV Tygodnia Archiwów. O podjętych uchwałach zob. s.24.

X

16 listopada 1971 r. odbyło się zebranie Prezydium ZG SAP. Omówiono aktualny stan spraw organizacyjnych i poczyniono przygotowania do plenarnego zebrania ZG zwołanego na dzień następny.

X

17 listopada 1971 r. zebrało się IV Plenarne posiedzenie Zarządu Głównego Stowarzyszenia. O przebiegu obrad i podjętych uchwałach zob. s.22.

X

W dniach 11 i 12 grudnia 1971 r. odbyła się w Radomiu, w niezwykle miłej atmosferze, jubileuszowa sesja naukowa z okazji 50-lecia Archiwum Państwowego w Radomiu /Oddział Terenowy w Radomiu Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Kielcach/. W imieniu Stowarzyszenia gratulacje i życzenia złożył przewodniczący Zarządu Głównego SAP. Zob. też s.35 i 37.

X

30 grudnia 1971 r. w Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie odbył się potrójny jubileusz dwudziestolecia pracy kol.kol. H.Karczowej, E.Paszkowskiej i J.Tomanka. W imieniu Stowarzyszenia jubilatów gratulował przewodniczący Zarządu Głównego.

X

11 stycznia 1972 r. grupa warszawskich członków Zarządu Głównego dokonała przeglądu bieżących spraw organizacyjnych i finansowych.

X

W dniu 17 stycznia br. odbyło się zebranie Komitetu Redakcyjnego biuletynu kwartalnego "Archiwista" przy udziale Sekretarza Generalnego ZG SAP.

X

20 stycznia 1972 r. archiwiści warszawscy oraz licznie przybyłe delegacje z wielu ośrodków wojewódzkich, odprowadzili kol. dr D.Kosacką na miejsce ostatniego spoczynku. W żałobnej uroczystości wzięli udział członkowie władz naczelných SAP.

X

25 stycznia 1972 r. odbyło się zebranie Prezydium ZG SAP. We wnikliwej dyskusji omówiono całokształt sytuacji organizacyjnej i finansowej Stowarzyszenia, podejmując szereg decyzji roboczych.

X

W dniu 8 lutego 1972 r. spotkała się grupa warszawskich członków ZG celem dokonania przeglądu spraw bieżących, wymagających przedyskutowania.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Daniela Kosacka
1926-1972

Archiwistyka polska poniosła nową ciężką stratę. W dniu 16 stycznia 1972 r. zmarła dr Daniela Kosacka, z domu Warecka. Urodzona 21 lipca 1926 r. w Warszawie, ukończyła studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując w r. 1950 dyplom magistra historii. Następnie w r. 1954 ukończyła Studium Planowania Przestrzennego przy Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, a w r. 1962 uzyskała tytuł doktora nadany przez Uniwersytet Warszawski na podstawie rozprawy "Rozwój przestrzenny północnej Warszawy od połowy XVII do XVIII wieku" opracowanej pod kierunkiem prof. S.Herbsta.

Od stycznia 1949 r. podjęła pracę w Archiwum Głównym Akt Dawnych, początkowo jako stypendystka. W służbie archiwalnej i w tym samym AGAD pozostała aż do zgonu. Od 1951 r. była kierownikiem Oddziału zbiorów kartograficznych, w 1964 uzyskała status pracownika naukowo badawczego, od 1.V.1971 r. samodzielnego pracownika naukowo badawczego.

Opracowała szereg artykułów i rozpraw. Pozostały po niej dwie książki: "Północna Warszawa w XVIII wieku" i "Plany Warszawy XVII i XVIII wieku w zbiorach polskich".

Była czołowym specjalistą w zakresie dawnej kartografii archiwalnej. Zgon jej pozostawia w naszym środowisku dotkliwą lukę.

Józef Frankowski
1897-1972

W dniu 19 stycznia 1972 r. zmarł w Warszawie emerytowany długoletni pracownik państwowej służby archiwalnej Józef Frankowski. Urodzony w dniu 9 września 1897 r. we wsi Rukały w powiecie mławskim, wychowanek Państwowej Szkoły Budowy Maszyn Wawelberga i Rotwanda w Warszawie, w 1934 r. ukończył Kursy Maturalne F.A.Asta w Warszawie.

Brał czynny udział w walce o niepodległość Polski; w latach 1923-1927 pełnił funkcję sekretarza Związku Zawodowego Robotników Rolnych RP, od 1928 do 1947 r. pracował w Wydziale Opieki Społecznej i Zdrowia Publicznego Zarządu Miejskiego m.st. Warszawy, następnie w Zarządzie Głównym TPPR.

W dniu 1 marca 1952 r. rozpoczął pracę w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, od 1 stycznia 1956 r. przeniesiony do Archiwum Akt Nowych na stanowisko starszego archiwisty. Na emeryturę przeszedł 31 grudnia 1965 r.

Zasłużył się szczególnie w pracach nad kształtowaniem narastającego zasobu archiwalnego, sprawując przez wiele lat nadzór nad archiwami zakładowymi urzędów i instytucji centralnych.

Józef Frankowski w latach 1923-1927 był członkiem PPS, od jesieni 1944 r. członkiem PPR, następnie PZPR. Odznaczony był Srebrnym Krzyżem Zasługi. W Zmarłym tracimy cennego archiwistę i serdecznego Kolegę.

O G Ł O S Z E N I E

Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Poznaniu prowadzi roczny "Korespondencyjny Kurs Archiwalny" dla kierowników i pracowników archiwów zakładowych /składowic akt/ oraz dla kandydatów na te stanowiska. Celem kursu jest podniesienie kwalifikacji archiwistów zakładowych w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach, a także przysposobienie do tej pracy innych pracowników administracji i osób obecnie nie pracujących.

Program kursu obejmuje następujące tematy:

1. Organizacja pracy kancelaryjnej
2. Dokumentacja współczesna
3. Podział akt na kategorie
4. Podstawowe wiadomości archiwalne
5. Archiwum zakładowe, jego rola, zadania i organizacja
6. Porządkowanie i ewidencjonowanie akt
7. Brakowanie akt
8. Konserwacja akt.

Uczestnicy kursu otrzymują skrypt, na podstawie którego są zobowiązani do pisania prac kontrolnych. Prace te są sprawdzane i oceniane przez specjalistów. Na ośmiu jednodniowych konsultacjach omawiane są i wyjaśniane zagadnienia objęte programem kursu. Konsultacje odbywają się w archiwach państwowych. Umiejętność praktycznego zastosowania wiadomości zdobytych na kursie sprawdzana jest w miejscu pracy uczestnika kursu. Absolwenci otrzymują zaświadczenia z ukończenia kursu.

Oplata za kurs wynosi 770,- zł /w tym 50,- zł za skrypt, 20,- zł wpisowe nie podlegają zwrotowi/ i płatna jest przy zgłoszeniu na kurs, na konto Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Poznaniu - nr 1231-9-3345 w NBP III O/M w Poznaniu z dopiskiem "kurs archiwalny". Sprawę ponoszenia opłat za delegowanych na kursy przez zakłady pracy reguluje pismo Ministerstwa Finansów z dnia 7.XI.1957 r. nr BS-4845/2/45, w którym: "wyjaśnia się, że w przypadkach, gdy z uwagi na wąską specjalność branżową brak warunków do zorganizowania szkolenia systemem wewnątrzzakładowym lub w ośrodkach szkolenia kursowego, przedsiębiorstwa państwowe mogą zlecać szkolenie swoich pracowników instytucjom społecznym".

Kandydat zostaje przyjęty na kurs po uiszczeniu opłaty.

Zgłoszenia przyjmuje:

Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego
Korespondencyjny Kurs Archiwalny

P o z n a ń

ul. 23 Lutego 41/43

SPIS TREŚCI

E. Ferency i E. Wartalska: Organizacja i metody pracy Archiwum Filmowego przy Wytwórni Filmów Dokumentalnych w Warszawie	1
M. Zuchowska: Problem zwrotu dokumentów z archiwum zakładowego. (Z doświadczeń pracy archiwum Śląskiej Akademii Medycznej)	14
Dwadzieścia lat specjalizacji archiwistycznej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Sprawozdanie ze zjazdu absolwentów (Z. Górski)	19
Sprawy organizacyjne SAP	22
Sprawozdanie z obrad IV zebrania plenarnego Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich	22
IV Tydzień Archiwów	24
Komunikaty	29
Nowe wydawnictwa archiwalne	31
Prasa o archiwach i archiwistach	36
Kronika Stowarzyszenia	43
Z żałobnej karty	45
Ogłoszenie	47

Cena numeru zł 7,50
Dla członków SAP — bezpłatnie